

HET STUDIEJAAR 1961-1962

REDE

UITGESPROKEN OP DE 17DE SEPTEMBER 1962
BIJ HET EINDE VAN HET STUDIEJAAR 1961-1962

DOOR DE RECTOR MAGNIFICUS

PROF. IR. W. F. EIJSVOOGEL

H. VEENMAN & ZONEN N.V. • WAGENINGEN

*Mijne Heren Leden van het Bestuur der Landbouwhogeschool,
Dames en Heren,*

In het studiejaar 1961-'62 trad één gebeurtenis sterk op de voorgrond en deze dient dus in de eerste plaats vermeld te worden, hoewel zij met de studie als zodanig geen verband houdt. Ik doel op het 25-jarig huwelijksfeest van onze Koningin en onze Prins, dat in het Nederlandse volk in sterke mate weerklank heeft gevonden en waarin ieder zich oprecht heeft verheugd. Met de overige Rectores Magnifici ontvingen mijn vrouw en ik een uitnodiging voor het galadiner, dat ter gelegenheid van dit feest gegeven werd in het paleis op den Dam te Amsterdam. Wij zijn zeer erkentelijk dit te hebben kunnen meemaken en in het bijzonder de grote eenvoud en hartelijkheid, die van H.M. de Koningin uitging, heeft ons diep getroffen.

Het studiejaar 1961-'62 verliep voor de Landbouwhogeschool zonder schokken. Onze problemen waren dezelfde als die der overige universiteiten en hogescholen: een stijgend aantal studenten, moeilijkheden met de personeelsvoorziening, ruimtelijke problemen zowel voor de utiliteitsbouw als voor de huisvesting der studenten.

Ik wil aanvangen met hen te herdenken die ons ontvielen; elk jaar toch verliest de hogeschool enige leden en oud-leden van de hogeschoolgemeenschap door de dood.

Op 84-jarige leeftijd overleed onze oud-curator en oud-burgemeester van Wageningen de heer J. M. A. WIJNAENDS VAN RESANDT. Gedurende 15 jaren, van 1923 tot 1938, was hij lid van het Curatorium.

Op 18 februari 1962 overleed op bijna 94-jarige leeftijd onze erodocent Prof. Dr. B. SJOLLEMA. Hoewel van origine geen landbouwkundige — SJOLLEMA heeft pharmacie gestudeerd en was vele jaren hoogleraar aan de Veterinaire faculteit van de Rijksuniversiteit te Utrecht — heeft hij, in het bijzonder in zijn latere levensjaren, door zijn werkzaamheid op het instituut „De Schothorst”, de landbouw zeer grote diensten bewezen. Wij gedenken hem als een wetenschappelijk man van groot formaat.

De hogeschool zelf leed een ernstig verlies door de dood, op 2 december 1961, van onze collega, de buitengewoon hoogleraar Prof. Dr. Ir. A. J. ZUUR. Zijn ziekte bracht mede, dat zijn dood te voorzien was; toch waren wij allen zeer geschokt door het heengaan van deze beminnelijke mens. Nederland verloor in hem een groot deskundige op het gebied van het in cultuur brengen van drooggevallen gronden, de leden van de Senaat een zeer bekwaam en steeds belangstellend collega en de studenten een leermeester, die door zijn grote ervaring bij uitstek geschikt was om hen in te leiden in de landbouwkundige problemen waarvoor men bij inpolderingen komt te staan. Een woord van bijzondere eerbied past daarbij voor de man die, aan zijn ziekbed gebonden, de kracht vond zijn studenten te adviseren het theoretisch gedeelte van het examen in zijn vak zo spoedig mogelijk bij hem af te leggen, opdat zij niet door zijn dood gedupeerd zouden worden.

Volkomen onverwacht overleed op 2 maart 1962 de chef van de proefterreinen der afdeling fytopathologie, J. ZANDER, een man die zeer gewaardeerd werd om zijn grote kennis en ernstige plichtsbetrachting en die moeilijk vervangbaar zal zijn.

De studentenmaatschappij leed twee verliezen. De student G. H. DE GEER werd weggenomen aan het begin staande van de door hem zo begeerde studie, G. DE REGT overleed zeer onverwacht, toen hij deze bijna voltooid had. In beide gevallen gaat onze deelneming uit naar de ouders, die een veelbelovend kind moesten missen.

Gaan wij thans over tot het beeld dat onze hogeschool als levende en groeiende organisatie biedt, dan dient allereerst te worden vermeld, dat in het Bestuur, waarin naast de Rector Magnificus twee gewone hoogleraren zitting hebben, Prof. Dr. H. J. C. TENDELOO, die heden zijn hoogleraarsambt zal beëindigen, werd vervangen door Prof. Ir. M. L. 'T HART.

Als opvolger van onze overleden collega THUNG werd Prof. Dr. Ir. J. P. H. VAN DER WANT, tot dusver hoogleraar in bijzondere delen van de plantenziektenkunde met standplaats Lisse, benoemd tot hoogleraar in de virologie.

Werd op deze wijze een gelukkige oplossing gevonden wat de virologie betreft, door de wijziging van de onderwijstaak van Prof. VAN DER WANT werd een voorziening nodig in de leerstoel, welke hij eerder bekleedde. Hiertoe werd uitvoerig overleg gepleegd door het Bestuur met de Vereniging „Centraal Bloembollen Comité” en vervolgens met de Minister van Landbouw en Visserij. Op grond van de bijzondere omstandigheden ten aanzien van het laboratorium voor bloembollenonderzoek, dat het werkterrein vormt van de betrokken hoogleraar, werd overwogen deze vacature te doen bezetten door een buitengewoon hoogleraar. In herinnering moge wor-

den gebracht, dat zulks in vroeger jaren eveneens het geval was. In deze zin is een beslissing genomen; ter vervulling van de vacature werd Dr. Ir. P. K. SCHENK voorgedragen, die inmiddels als zodanig is benoemd.

Aan Prof. Dr. J. H. BECKING werd bij de aanvang van dit studiejaar op zijn verzoek eervol ontslag verleend wegens het bereiken van de 70-jarige leeftijd. Hem werd verzocht zijn onderwijs tijdelijk voort te zetten. Zijn opvolging kon nl. niet tijdig geregeld worden. Wij zijn collega BECKING dankbaar, dat hij ons ter wille is geweest, zodat stagnatie in het onderwijs kon worden voorkomen. In zijn opvolging is thans voorzien door de benoeming van Ir. I. A. DE HULSTER, voormalig hoofd van 's Lands Bosbeheer in Suriname, tot hoogleraar in de houtmeetkunde, de bosbedrijfsleer en de houtteelt en bosbescherming in de tropen. Prof. BECKING gaat ons dus heden verlaten. Wij hopen binnenkort van deze gewaardeerde collega op iets meer formele wijze afscheid te nemen.

Vandaag vertoeft verder collega TENDELOO voor de laatste maal als hoogleraar in actieve dienst in ons midden, na ruim 31 jaren het onderwijs in de fysische en colloïdchemie te hebben verzorgd. Prof. TENDELOO heeft zijn belangstelling niet beperkt tot zijn eigen afdeling. Daadwerkelijk heeft hij getoond, hoezeer ook de algemene belangen der Hogeschool hem ter harte gingen. Bij zijn afscheid in begin oktober zal dit zeker meer uitvoerig gememoreerd worden. Tot zijn opvolger werd benoemd Dr. J. LIJKLEMA, lector aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, die, juist teruggekeerd van een verblijf van een jaar in Amerika, 1 september j.l. zijn ambt van hoogleraar in de fysische en colloïdchemie heeft aanvaard.

Na het overlijden van Prof. DE JONG in 1960, deed zich de moeilijkheid voor dat het bezwaarlijk is een docent te vinden, die zowel het onderwijs in de Nederlandse veeteelt als dat in de tropische veeteelt kan verzorgen. Werd door de benoeming van de lector Dr. Ir. R. D. POLITIEK in het eerste deel van dit onderwijs voorzien, voor de tropische veeteelt bleef een leemte bestaan. Het verheugt mij te kunnen mededelen, dat op ons voorstel de hoogleraar aan de diergeneeskundige faculteit der Rijksuniversiteit te Utrecht, Prof. Dr. P. HOEKSTRA, benoemd werd tot buitengewoon hoogleraar in de tropische veeteelt aan de Landbouwhogeschool.

In mijn vorig verslag deed ik reeds uitkomen, dat naast Prof. Dr. Ir. G. J. VERVELDE een tweede docent in de landbouwplantenteelt zou moeten worden gezocht, die de problemen van wetenschapstoepassing in de Nederlandse akkerbouw voor de studenten zal moeten behandelen. Collega VERVELDE toch is gespecialiseerd in de fundamentele problemen daarvan, terwijl collega 't HART's wetenschappelijke belangstelling in het bijzonder naar het grasland uitgaat. Wij kunnen ons gelukkig prijzen hiervoor Ir. L. J. P. KUPERS, rijkslandbouwconsulent te Zevenbergen, te hebben gevonden.

den. Hij werd benoemd tot lector in de leer van de teelt der akkerbouwgewassen.

De studierichting bodemkunde en bemestingsleer trekt veel belangstelling. Een groot deel van de in deze richting afgestudeerden zal een werkkring in het buitenland, veelal in de tropen en subtropen, zoeken. Zij zullen zich tijdens hun studie moeten oriënteren op de subtropische, respectievelijk tropische bodemkunde, waartoe thans onvoldoende gelegenheid bestaat.

Hoewel de methodiek van de bodemkunde in de tropen en subtropen veel punten van overeenkomst heeft met die van de gematigde luchtstreken, vertoont de problematiek zeer grote en principiële verschillen. Bij de bodemkunde van de gematigde luchtstreken valt de nadruk op de kartering en de klassificatie van cultuurlandschappen als basis voor de verbetering en een rationeler gebruik van de bruikbare kultuurgrond. Bij de bodemkunde van de tropen en subtropen daarentegen moet de kartering veelal worden verricht als basis voor de beoordeling van min of meer natuurlijke landschappen op hun geschiktheid voor de verschillende takken van de landbouw, waarbij elementen als bodembescherming, waterhuishouding en natuurlijke vruchtbaarheid een belangrijke rol spelen.

De Senaat is van mening, dat op korte termijn een voorziening in het onderwijs in de tropische bodemkunde moet worden getroffen. Het heeft ons verheugd, dat de Minister van Landbouw en Visserij onze mening deelt; voorstellen voor de benoeming van een hoogleraar zijn aan Zijne Excellentie voorgelegd.

Ruim 10 jaren geleden heeft de Senaat de aandacht gevestigd op de steeds meer naar voren komende betekenis van de biochemie voor de landbouwwetenschap. Men heeft er toen mede volstaan een werkgroep te vormen van enige op dit gebied gespecialiseerde wetenschappelijke ambtenaren.

De behoefte aan fundamenteel onderzoek op het gebied van de biochemie neemt echter meer en meer toe. Het rapport van de Commissie „Fundamenteel Onderzoek in de Landbouw” is daarvoor tekenend; onderwijs en onderzoek in de biochemie aan de Landbouwhogeschool wordt daarin als eerste urgentie naar voren gebracht.

De Senaat heeft daarom voorgesteld om een hoogleraar in de biochemie te benoemen die, naast zijn onderwijstaak, als centrale figuur bij het onderzoek zal kunnen fungeren. Afgezien van de nog steeds bestaande werkgroep wordt nl. in verschillende laboratoria reeds vrij veel biochemisch werk verricht. Een coördinerende figuur is daarbij echter zeer noodzakelijk. Bovendien blijkt gelukkig bij de studenten meer en meer belangstelling voor dit vak te bestaan. Zoals in het bovengenoemd rapport wordt uiteengezet, is dit voor de toekomstige ontwikkeling van de landbouw van groot belang.

Het Bestuur en de Minister hebben zich met dit voorstel ver-

enigd, zodat in het komende studiejaar deze benoeming naar wij hopen zijn beslag zal krijgen. Een gelukkige omstandigheid is dat het Bestuur werkruimte voor de te benoemen functionaris ter beschikking meent te kunnen stellen.

Het in 1956 afgekondigde Landbouwhogeschoolstatuut vermeldt voor een viertal studierichtingen onder de verplichte vakken voor het kandidaatsexamen de sociale psychologie. Het aanstellen van een docent daarvoor stuitte echter op moeilijkheden, omdat in de laatste jaren verschillende andere problemen naar voren kwamen, waarbij deze docent zal moeten worden betrokken. Genoemd kunnen worden de noodzakelijkheid om onderwijs in „voorlichtingskunde” te geven en de in de nieuwe onderwijswetgeving neergelegde verplichting om de paedagogische aantekening te bezitten, ook voor leerkrachten bij de verschillende vormen van landbouwonderwijs. Dit heeft het zoeken naar een docent vertraagd. Een voordracht voor de benoeming van een hoogleraar in de sociale psychologie is thans echter ingediend en wij mogen verwachten dat deze benoeming nog in de aanvang van het komende studiejaar zal tot stand komen.

De stichting „Bijzondere Leerstoelen voor Christelijke Maatschappijleer te Wageningen” heeft enige jaren laten verlopen alvorens tot de benoeming van een opvolger van de in 1959 overleden Prof. Dr. W. RUP over te gaan. Thans is Dr. Ir. G. HAMMING benoemd in deze functie; wij verwelkomen hem gaarne als collega.

Op verzoek van het Bestuur der Sint Radboudstichting te Nijmegen is bij Koninklijk Besluit deze stichting bevoegd verklaard om aan de Landbouwhogeschool een bijzondere leerstoel in de wijsbegeerte te vestigen.

Kort voor de jaarwisseling werd collega EDELMAN getroffen door een ernstige ziekte. Gelukkig vertoont zijn gezondheidstoestand thans verbetering, maar toch is te verwachten, dat het nog enkele maanden zal duren, voor hij zijn werk in zijn laboratorium volledig zal kunnen hervatten. Het onderwijs in de regionale bodemkunde werd verzorgd door de wetenschappelijke hoofdamttenaren Ir. K. J. HOEKSEMA en Prof. Dr. J. VAN SCHUYLENBORGH; de eerstgenoemde was tevens belast met het afnemen van de examens. Voor de eerstvolgende maanden zal deze toestand dus moeten worden bestendigd; wij zijn betrokkenen zeer erkentelijk voor de extra arbeid die zij zich getroosten.

Collega BALLENDUX vertoefde voor een jaar in Tunesië, waar hij als adviseur voor agrarisch crediet optreedt voor de Tunesische regering. Gedurende zijn afwezigheid werd het onderwijs in het agrarisch recht van niet-westerse landen gegeven door Mr. H. W. J. SONIUS, die verbonden is aan het Afrika Studie-Centrum te Leiden.

Dr. Ir. L. WARTENA en Dr. Ir. K. VAN DER MEER verzorgden cur-

sussen voor de studenten, de eerste over „Micro-klimatologie”, de tweede over „Bodemkartering ten behoeve van cultuurtechnische projecten”.

Ik wil deze beschouwingen niet beëindigen zonder in Uw herinnering te brengen het aftreden van de Secretaris der Landbouwhogeschool, Dr. A. E. H. R. BOONSTRA. Op 24 mei j.l. namen wij afscheid van hem in deze Aula, waar de Voorzitter van het Bestuur zijn loopbaan en verdiensten in het licht stelde. Naar Wageningen gekomen als hoofd van de Afdeling fysiologisch onderzoek van het Instituut voor Veredeling van Landbouwgewassen, werd hij na de bevrijding in 1945 belast met de werkzaamheden van secretaris van het College van Herstel, daarna volgde zijn benoeming tot secretaris van Curatoren en na de invoering van de nieuwe bestuursvorm tot secretaris van de Landbouwhogeschool. Door zijn langjarig verblijf in Wageningen is Dr. BOONSTRA hier een gewaardeerde figuur geworden. Hij is thans op reis naar Australië om zijn kinderen te bezoeken; wij hopen dat hij na terugkeer hier nog vele goede jaren zal beleven.

Thans iets over het onderwijs als zodanig. In mijn vorig verslag heb ik de opmerking gemaakt, dat in de Senaat een sterke stroming bestaat om het in 1956 wellicht te veel gestandaardiseerde kandidaatsexamen vrijer te maken en dat een Senaatscommissie is ingesteld om dit probleem in het groter verband van ons onderwijs te bestuderen. Reeds in de eerste vergadering van de Commissie bleek, dat dit en verschillende andere naar voren gebrachte problemen niet onafhankelijk van elkaar kunnen worden beschouwd. De aanduiding „in groter verband” moet dan ook worden gezien als betrekking hebbende op de gehele structuur van de studie aan de Landbouwhogeschool. Men zal zich wellicht afvragen of dit reeds nu, zes jaar na de afkondiging van het gewijzigde statuut, noodzakelijk is. Men dient echter te bedenken, dat in dit statuut opvattingen zijn neergelegd, die in de periode na de wereldoorlog naar voren waren gekomen. Belangrijke wijzigingen in de structuur van het landbouwkundig onderzoek en in de plaatsingsmogelijkheden voor onze afgestudeerden waren daarbij sterke stimulansen. Van onderwijskundig standpunt beschouwd is er echter in 1956 niet veel veranderd. Met de noodzaak hiervan worden wij thans echter geconfronteerd. In het door mij in mijn verslag over 1960-'61 iets uitvoeriger besproken rapport van de Commissie „Fundamenteel Onderzoek in de landbouw” (de z.g. Commissie Koningsberger) wordt dit probleem aangesneden waar zij zegt dat, wil men komen tot een deugdelijke bevordering van een opleiding in de richting van fundamenteel onderzoek, men niet zal moeten schromen hiervoor reeds de voorbereidingen te treffen in een vrij vroeg stadium van de studie. Hier nu ligt onderwijskundig voor de landbouwho-

geschool het moeilijke probleem. Ook in de toekomst toch zullen hier studenten moeten worden opgeleid, die een maatschappelijke functie zullen bekleden, die verband houdt met de landbouw. Op welk moment zal men de a.s. fundamenteel onderzoeker, die b.v. een veel zwaardere opleiding in de theoretische vakken nodig heeft, van deze meer algemeen georiënteerde groep moeten scheiden? En verder: hoe zal men de keuze maken of — in het licht van onze vrije studie — bij het kiezen althans oordeelkundig raad geven? Naar ik meen te weten, zal de commissie in het komende studiejaar een eerste rapport aan de Senaat uitbrengen. Wellicht dat in een volgend verslag dus iets meer over dit belangwekkend probleem gezegd kan worden.

Het is duidelijk dat het tot stand brengen van een fundamentele wijziging in het studieprogramma meerdere jaren zal eisen. Inmiddels zijn echter wijzigingen van meer beperkte aard nodig, die bezwaarlijk kunnen worden uitgesteld.

Op het terrein der afvalwaterzuivering zijn landbouwkundige ingenieurs van de richtingen *cultuurtechniek* en *zuivelbereiding* werkzaam, doch de starheid van ons statuut maakt het niet mogelijk, dat de studenten door een bepaalde keuze van vakken, binnen wat men de normale studietijd zou kunnen noemen, zich in voldoende mate specialiseren. De richting *zuivelbereiding* en de tegenwoordige richting *landbouwtechnologie* bieden de mogelijkheid tot specialisatie op chemisch-microbiologisch gebied, doch missen de gewenste hydrologische en bodemkundige vakken, terwijl de richting *cultuurtechniek* de groep chemische en microbiologische vakken mist. Nu kan men wel door een bepaalde keuze van vakken bij de ingenieursexamens in deze leemte voor een misschien zelfs groot deel voorzien, maar dit betekent dan een belangrijke verlenging van de studieduur. Het is op grond van deze feiten, dat binnen de richting *cultuurtechniek* een mogelijkheid tot specialisatie op het gebied van de afvalwaterzuivering moet worden geopend.

Mutaties mutandis geldt hetzelfde voor de richting *landbouwtechnologie*, voor wat betreft een specialisatie op het gebied van de levensmiddelentechnologie. Ook hier zal, door de specialisatiemogelijkheden reeds in de kandidaatsstudie te verruimen, de opleiding moeten worden aangepast aan de behoeften in de maatschappij.

Bovendien zijn enkele technische wijzigingen noodzakelijk o.a. doordat voor de landhuishoudkunde en voor de landbouwwerktuigkunde thans twee in plaats van één hoogleraar zijn aangesteld.

De Senaat heeft in het afgelopen jaar een voorstel voor een dergelijke partiële wijziging van het Landbouwhogeschoolstatuut ingediend en daarop de goedkeuring van het bestuur verkregen. Het verheugt mij, dat deze wijziging de 30e augustus in het staatsblad is afgekondigd.

Nu wij het onderwijs bespreken, wil ik nog even terugkomen op

wat men zou kunnen noemen „voorlichtingskunde”. Ik heb van deze plaats twee jaren geleden gezegd, dat zowel voor Nederland als voor de niet-westerse landen hieraan behoefte wordt gevoeld. Een nadere bestudering heeft dit bevestigd. Degenen, die voornemens zijn na het beëindigen van hun studie aan de Landbouwhogeschool een werkkring te aanvaarden bij de voorlichting in Nederland of die als landbouwkundigen naar de ontwikkelingslanden zullen gaan, zullen hun functies doeltreffender kunnen vervullen, indien zij tijdens hun studie onderwijs in „voorlichting” hebben gevolgd. Bovendien zal aan de Landbouwhogeschool onderzoek op dit terrein moeten worden gedaan, daar het hier een probleem betreft dat allerwege grote belangstelling geniet. Nadat een commissie van gemengde samenstelling, met leden ook uit voorlichtingskringen, hierover advies had uitgebracht, heeft de Senaat een voorstel voor het treffen van voorzieningen ingediend. Hierop is de goedkeuring van de Minister van Landbouw en Visserij verkregen. Wij mogen dus verwachten, dat in het komende studiejaar definitieve voorzieningen op dit gebied zullen kunnen worden getroffen.

Het moge dan zijn dat door de zich sterk wijzigende omstandigheden het in 1956 tot stand gekomen nieuwe Landbouwhogeschoolstatuut niet in alle opzichten voldaan heeft, toch bestaat bij de collega's de opvatting, dat in het bijzonder voor de propaedeuse de gewijzigde studieregeling gunstig heeft gewerkt. Het kwam mij juist voor eens te laten nagaan of dit werkelijk het geval is; de ruimere bezetting van de afdeling Onderwijs laat thans het verzamelen van het daarvoor nodige omvangrijke statistische materiaal toe. De volledige uitkomsten van dit onderzoek zijn, evenals andere statistische gegevens, aan het gedrukte stuk gehecht; ik zal er mede volstaan U een overzicht te geven.

Teneinde na te kunnen gaan welke invloed de invoering van het gewijzigde studieprogramma op het studieverloop heeft gehad, moest een vergelijking worden gemaakt tussen generaties vóór en na 1956. Voor de laatsten zijn gekozen de generaties 1956/1957 en 1957/1958, uitgaande van de gedachte dat het betrekken van meerdere generaties bij het onderzoek weinig zin heeft, omdat men dan in te recente jaargangen terecht komt. Er moesten dus ook twee generaties vóór 1956 worden gekozen; hiervoor zijn genomen 1950/1951 en 1951/1952. De gedachte heeft daarbij voorgezetten om zoveel mogelijk vrij te komen van de invloed van de wereldoorlog (men denke aan de lange militaire diensttijden in verband met Indonesië) en aan de andere kant het materiaal niet te kiezen uit de zeer kleine jaargangen, die in het begin der vijftiger jaren aankwamen. Zoals zal blijken is 1951/1952, wat dit betreft, toch al een minder geschikte generatie.

Enkele categorieën van studenten zijn bij de vergelijking van het studieverloop buiten beschouwing gelaten, nl.

- a. diegenen, die wel voor volledig onderwijs als eerstejaars waren ingeschreven, doch klaarblijkelijk niet de bedoeling hadden zich voor een examen voor te bereiden;
- b. diegenen, die op grond van eerder genoten opleiding waren vrijgesteld van het propaedeutisch-, dan wel van het propaedeutisch- en kandidaatsexamen;
- c. studenten van buitenlandse nationaliteit met een buitenlandse vooropleiding.

Deze uitzonderingen behoeven geen toelichting; zij betreffen bovendien voor b) en c) slechts enkele personen, terwijl de categorie a) vanzelfsprekend buiten deze analyse valt.

De volgende aantallen studenten werden in beschouwing genomen: 1950/'51 161, 1951/'52 115, 1956/'57 155, 1957/'58 168.

Twee redenen voor studieverlenging werden nagegaan nl. de militaire dienst en langdurige ziekte. Uit praktische overwegingen heeft men zich daarvoor beperkt tot de generaties 1950/'51 en 1956/'57; vooral de invloed van de militaire dienst blijkt nl. moeilijk te achterhalen.

Van de generatie 1950/'51 hadden 24 studenten vóór de aanvang der studie hun dienstplicht vervuld, 20 studenten vervulden hun dienstplicht tijdens de studie.

Van de generatie 1956/'57 hebben 38 studenten hun dienstplicht voor de aanvang der studie vervuld, 7 tijdens de studie en 10 zijn, voor zover na te gaan, thans in militaire dienst of hebben deze juist vervuld. Deze cijfers verschillen te weinig van die van de generatie 1950/'51 om van invloed te zijn op de vergelijking van de studieduur. Besloten is dus om de invloed van de militaire dienst buiten beschouwing te laten.

Van twee studenten der generatie 1950/'51 en van één der generatie 1956/'57 is bekend dat zij tijdens hun studie meer dan een jaar in een sanatorium moesten doorbrengen. Op het totaal is ook deze invloed dus te verwaarlozen.

Wat leren ons nu deze cijfers?

Merkwaardig genoeg ligt de gemiddelde duur van de propaedeutische studie voor de generaties 1950/'51 en 1951/'52 nagenoeg gelijk, nl. rond $23\frac{1}{2}$ maand. Hetzelfde geldt voor de generaties 1956/'57 en 1957/'58, nl. rond $16\frac{1}{2}$ maand. Voor de oudere generaties dus $8\frac{1}{2}$ maand boven de voorgeschreven studieduur, voor de jongere $7\frac{1}{2}$ maand, een ogenschijnlijk onbetekenend verschil. Houdt men echter in het oog dat men thans met 3 maanden vertraging — dus met her-examen in september — zijn studie normaal kan voortzetten, dan ligt de zaak geheel anders. Voor de generaties 1950/'51 en 1951/'52 blijkt dan slechts ruim 30% van het aantal uiteindelijk geslaagden het examen zonder studievertraging te hebben gehaald, voor de generaties 1956/'57 en 1957/'58 daarentegen bedraagt dit aantal ca. 60%.

Nog belangrijker is dat het aantal, dat uiteindelijk slaagt voor het propaedeutisch examen, (en dienovereenkomstig vermoedelijk het aantal dat voor het kandidaats- en het ingenieursexamen zal slagen), bij de jongere generaties belangrijk hoger ligt dan bij de oudere. Bedraagt dit voor de generaties 1950/'51 en 1951/'52 resp. 51,6 en 60% van het aantal in beschouwing genomen studenten, voor de generaties 1956/'57 en 1957/'58 zijn deze percentages gestegen tot 80,6 en 77,4%. Betreft men het aantal geslaagden op het *totaal aantal eerste jaars studenten*, (de buitenlanders buiten beschouwing gelaten), dan kan men zeggen, dat na de invoering van het nieuwe landbouwhogeschoolstatuut ruim $\frac{3}{4}$ van de voor de eerste maal ingeschrevenen voor het propaedeutisch examen slaagt, terwijl dit aantal vroeger tussen $\frac{1}{2}$ en $\frac{2}{3}$ lag.

In de aangehechte staat zijn eveneens gegevens betreffende de kandidaats- en ingenieursexamens opgenomen, voor de generaties 1950/'51 en 1951/'52 volledig, voor de generaties 1956/'57 en 1957/'58 noodgedwongen slechts ten dele. Het beeld der kandidaatsexamens tekent zich voor deze laatsten reeds vrij goed af, dat der ingenieursexamens is nog zeer onvolledig.

Merkwaardig genoeg nu loopt het totaal aantal jaren, dat met de propaedeutische en kandidaatsstudie tezamen gemoeid is, voor de oudere en de jongere generaties weinig uiteen. Op tijd, dus na 4 jaar, haalt slechts $\frac{1}{4}$ van de voor het propaedeutisch examen geslaagden het kandidaatsexamen. Met één jaar vertraging loopt dit aantal echter op tot rond $\frac{2}{3}$. Uiteindelijk slagen vrijwel allen; het zeer kleine verschil dat voor de jaren 1950/'51 en 1951/'52 tussen het aantal geslaagden voor het propaedeutisch-, het kandidaats- en het ingenieursexamen bestaat, is, voor zover nagegaan kan worden, aan bijzondere oorzaken te wijten. Voor de jongere generaties zijn hierover nog geen cijfers beschikbaar; de indruk bestaat echter dat in de laatste jaren hierin geen verandering is gekomen.

Concluderende kan men zeggen, dat door de wijziging in het landbouwhogeschoolstatuut de verhouding tussen het aantal aankomende en het aantal afstuderende studenten belangrijk gunstiger is geworden, doch dat de studieduur niet is verkort.

Het verbeterde rendement kan naar de mening van de betrokken hoogleraren voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan meer doeltreffend studeren. Een propaedeutische van één jaar, bestaande uit basisvakken, die in belangrijke mate aansluiten aan het genoten middelbaar onderwijs, zal, wanneer men onmiddellijk met studeren aanvangt, veel gemakkelijker worden gepasseerd dan wanneer men een jaar laat verlopen. De studenten is hierop in de laatste jaren steeds gewezen en naar het blijkt met succes. Met waardering kan worden geconstateerd, dat de studentenverenigingen hierbij hebben medegewerkt; het actieve studentenleven begint thans veelal eerst in het tweede jaar. Dit verklaart dan tevens waar-

om de kandidaatsstudie thans relatief langer uitvalt; één jaar vertraging kan daarbij zeker niet als ernstig worden beschouwd.

Wat de totale duur van de studie betreft, is ogenschijnlijk geen verbetering bereikt. Toch moet men ook hier voorzichtig zijn met het trekken van conclusies. De cijfers wijzen uit, dat van de generaties 1956/'57 en 1957/'58 rond 60% van het totaal aantal geslaagden het propaedeutisch examen zonder studieovertraging aflegde; één jaar later is het percentage geslaagden tot ruim 90% gestegen. De 10%, die daarna nog één of meerdere jaren over de propaedeutische studie doet, kunnen wij m.i. gerust buiten beschouwing laten, omdat er altijd studenten zullen zijn die door gemis aan aanpassing of intelligentie achterblijven; volharding moet dan de doorslag geven.

Wat de kandidaatsstudie betreft, van degenen die de propaedeuse zonder vertraging doorliepen, slaagt minder dan de helft op tijd, de overigen doen er 3 tot 12 maanden langer over. Zoals reeds opgemerkt werd, is dit ongetwijfeld voor een belangrijk deel te wijten aan activiteiten in het studentenleven. Voor de overige geslaagden wordt het beeld vertroebeld door het feit, dat zij minstens een jaar in de propaedeuse hebben verloren. Ook bij de kandidaatsstudie blijkt echter het aantal studenten dat meerdere jaren achterblijft vrij gering te zijn. Van de generatie 1956/'57 zal dit vermoedelijk ca. 15% zijn. Wanneer men voorstander is van een geheel vrije studie, moet men zich daarbij neerleggen. Bovendien dient in het oog gehouden te worden, dat dergelijke vertragingen niet alleen aan gemis aan activiteit te wijten zijn; het element „werk-student” speelt hierbij ook een rol.

Na deze beschouwingen over het onderwijs dient iets gezegd te worden over de huisvesting; deze toch is, in het bijzonder door het steeds stijgend aantal studenten, tot een der belangrijkste problemen van deze hogeschool uitgegroeid. Ik wil U dan in herinnering brengen hoe wij na de wereldoorlog geconfronteerd werden met het probleem aan een inrichting, die vrij constant door 4 à 500 studenten was bezocht, op korte termijn gelegenheid te scheppen voor onderwijs aan 2 à 3 maal dit aantal (na de wereldoorlog 1100, in de vijftiger jaren 800, thans 1250, binnen enkele jaren vermoedelijk 15 à 1600). Het is duidelijk, dat dit in een land, dat nog steeds worstelt met bouwproblemen, op grote moeilijkheden moest stuiten. Bovendien was de richting, waarin de hogeschool zich zou ontwikkelen, in het begin moeilijk te onderkennen. Eerst nadat in 1956 e.v. jaren op wetenschappelijke grondslag ramingen van het toekomstig aantal studenten in Nederland waren gemaakt, kon in het tienjarenplan tot een systematische planning worden overgegaan. Het bleek toen dat, naast veel nieuwbouw, verschillende gebouwen belangrijk vergroot zullen moeten worden. Een eerste aanbouw aan het gebouw voor Plantkunde kwam gereed, met een vergroting van

de voor Organische Chemie beschikbare ruimte zal binnenkort een aanvang worden gemaakt, terwijl een aanbouw bij Erfelijkheidslcer ontworpen wordt. Zoals reeds in mijn vorig verslag werd aangestipt, is verder een ruimtevergroting voor colleges voor grote aantallen zeer urgent. Deze zal worden gecombineerd met een nieuw gebouw voor Wiskunde en is eveneens in ontwerp vrijwel gereed.

Wat nieuwbouw betreft kan alleen gewezen worden op het gereed komen van het fraaie gebouw waarin de afdeling Landbouwhuishoudkunde en de stichting Landbouwhuishoudkundig Onderzoek gevestigd zijn. Dat H.M. de Koningin bij de officiële in gebruik stelling van dit gebouw tegenwoordig heeft willen zijn, werd vanzelfsprekend hogelijk gewaardeerd. Verheugend was ook, dat het fyotron voor Plantenphysiologisch Onderzoek althans bouwkundig gereed kwam en dat met de bouw van een dergelijke inrichting voor Tuinbouwplantenteelt een aanvang kon worden gemaakt. Doch verder is van de noodzakelijke nieuwbouw weinig opwekkends te vertellen, slechts het ontwerp voor het gebouw voor Fytopathologie schijnt thans zover te zijn gevorderd dat in 1963 een aanbesteding mag worden verwacht.

Bij dit onderdeel valt nog een niet alledaags geschenk te memoreren. De N.V. Chilisalpeter Handelmaatschappij te Rotterdam schonk ons haar aan de Diedenweg gelegen laboratorium met kassen en proefveld. De Landbouwhogeschool stelt dit geschenk vanzelfsprekend zeer op prijs.

Naast de voorzieningen ten behoeve van het onderwijs baart de huisvesting der studenten zorgen. Ik besprak dit punt reeds het vorig jaar. Door vertraging, waarvan de oorzaak voornamelijk op technisch terrein ligt, zal de tweede studentenflat eerst in de cursus 1963/'64 ter beschikking komen. Het is verheugend dat de stichting Studentenhuisvesting thans reeds de bouw van een derde flat voorbereidt. Wanneer omstreeks 1965 niet een betekend groter aantal kamers ter beschikking staat, zal de huisvesting der studenten geheel vastlopen.

Vanzelfsprekend heeft ook de huisvesting der studentenverenigingen onze volle belangstelling; zij toch vormen in het Nederlandse studentenleven een onmisbaar element. Gelukkig werden hier bevredigende vorderingen gemaakt. Na de Wageningse Vrouwelijke Studenten Vereniging, die reeds het vorig jaar een belangrijke ruimtewinst boekte, kon thans ook de afdeling Wageningen van de Societas Studiosorum Reformatorum haar doeltreffend verbouwde en verruimde societeit weer openen. Ter gelegenheid van het 6e lustrum vond dit op feestelijke wijze plaats.

Bij het Wageningsch Studenten Corps wordt gewerkt aan een belangrijke uitbreiding. Het bouwwerk schijnt goed te vorderen; wij wensen het corps gaarne toe dat bij het komende lustrum over een geheel vernieuwde societeit zal kunnen worden beschikt.

Unitas Studiosorum Vadæ is zo ver nog niet; verwacht mag echter worden dat ook hier in het komende jaar met de bouw van een nieuwe sociëteit een aanvang zal kunnen worden gemaakt.

De Katholieke Studenten Vereniging St. Franciscus Xaverius worstelt helaas nog steeds met het probleem om de beschikking over een terrein voor haar nieuwbouw te krijgen. Gelukkig kon het Bestuur van de Landbouwhogeschool door het beschikbaar stellen van een tweetal lokaliteiten enige hulp verlenen. Vanzelfsprekend hopen wij allen, dat hier spoedig een oplossing zal worden gevonden.

De vereniging van buitenlandse studenten, de International Club, kon dank zij de steun van het Gemeentebestuur een eigen clubgebouw betrekken. Dat Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix bereid was dit gebouw te openen, heeft ons natuurlijk zeer verheugd.

Tot slot zal ik thans nog enige persoonlijke en verenigingsactiviteiten vermelden, die voor ons hogeschoolleven van belang waren. De volledige lijst hiervan is, evenals het vorig jaar, als bijlage aan het gedrukte stuk gehecht.

Zoals reeds vermeld werd, werkte collega BALLENDUX dit jaar in Tunis als adviseur van de Tunesische regering. Collega BIJHOUWER verbleef drie maanden in de Ver. Staten als gasthoogleraar aan het Massachusetts Institute of Technology. Collega VAN WIJK begaf zich ten tweede male naar Tunis, als follow-up op zijn daar verleden jaar verrichte arbeid.

De door de Regering beschikbaar gestelde credieten stonden toe, dat leden van de hogeschoolgemeenschap op ruime schaal in de gelegenheid konden worden gesteld wetenschappelijke congressen en bijeenkomsten in het buitenland bij te wonen. Deze wetenschappelijke contacten met het buitenland zijn van groot belang voor de ontwikkeling van de hogeschool.

Omgekeerd brachten vele buitenlandse hoogleraren en wetenschappelijke werkers een bezoek aan Wageningen. Verschillenden van hen hielden voordrachten voor onze studenten, hetgeen vanzelfsprekend zeer op prijs werd gesteld. Als gasthoogleraren traden op Dr. J. H. FREITAG, Professor of Entomology, en Dr. G. NYLAND, Assoc. Professor and Assoc. Plant Pathologist, beiden van de Universiteit van Californië.

Het is verheugend dat ook dit jaar weder verschillende leden van de hogeschoolgemeenschap onderscheidingen verwierven.

Ter gelegenheid van de verjaardag van H.M. de Koningin werd collega WASSINK benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Aan de administratief ambtenaar B, 1e klasse, Mej. A. J. B. WOLDA en aan de technicus A, J. v. D. PEPPEL, werd de ere-

medaille, verbonden aan de Orde van Oranje Nassau, in zilver verleend.

Collega WELLENSIEK werd bevorderd tot Commandeur du Mérite Agricole.

Aan collega DORST werd ter gelegenheid van het derde Eucarpia congres, het ere-presidentschap aangeboden. Waar deze internationale vereniging voor veredelingsonderzoek in 1956 te Wageningen op initiatief van collega DORST tot stand kwam, werd deze geste natuurlijk zeer gewaardeerd.

Collega DOEGLAS werd benoemd tot fellow van de American Mineralogical Society.

De wetenschappelijk ambtenaar 1e klasse Dr. Ir. R. A. H. LEGRO ontving voor zijn Delphinium-onderzoek de Veitch Memorial Medal van de Royal Horticultural Society te Londen.

Wij verheugen ons vanzelfsprekend over deze onderscheidingen en van deze plaats wil ik de betrokkenen daarmee nog eens van harte gelukwensen.

Het Landbouwhogeschoolfonds maakte het mogelijk dit jaar wederom een internationaal symposium te houden; het onderwerp was „permeabiliteit”. De belangstelling voor deze wetenschappelijke bijeenkomsten neemt steeds toe; ditmaal waren er 380 deelnemers.

Verder stelde het fonds, evenals vorige jaren, een prijs van f 1.000,— ter beschikking voor een landbouwwetenschappelijke verhandeling van bijzonder gehalte. De prijs werd dit jaar toegekend aan Dr. Ir. C. T. WIT, voor zijn publikatie „On competition”.

Bij gelegenheid van haar 75-jarig jubileum stelde U. Twijnstra's Oliefabrieken N.V. te Maarssen een bedrag beschikbaar tot steun bij de bewerking van een dissertatie op het gebied van de veevoeding, welk bedrag voor het aangegeven doel in het Landbouwhogeschoolfonds werd gestort.

Met medewerking van het Ministerie van Landbouw en Visserij en van de Landbouwhogeschool organiseerde het Internationaal Agrarisch Centrum van 9 juli tot 5 augustus het „10th International Training Centre on Methods and Programme Planning in Agricultural and Home Economics Extension”. Het moet de organisatoren een grote voldoening schenken, dat de buitenlandse belangstelling onverminderd blijft bestaan.

Het studentenleven toonde een onverminderde activiteit. In het bijzonder het studententoneel blijkt te Wageningen in het centrum der belangstelling te staan. Naast de regelmatig terugkerende opvoering van de Wageningse Studenten Toneel Vereniging dient gememoreerd te worden de lustrum-uitvoering van de toneelgroep BAM van de Afdeling Wageningen van de Societas Studiosorum Reformatorum. Verder verzorgde „De Zingende Tractor” weder-

om op uitstekende wijze het Nederlands Studenten Toneel Festival.

Het lustrum van S.S.R. werd ook overigens op waardige en niet-temin fleurige wijze gevierd. Bijzondere vermelding verdient de tentoonstelling van artistieke prestaties van hoogleraren en lectoren. Deze ongetwijfeld originele gedachte is zeer ingeslagen; de tentoonstelling gaf blijk van artistieke gaven van wetenschapsmensen van wier kunnen op dit terrein niemand enig vermoeden had.

Op sportgebied blonken ditmaal de meisjes uit. De dubbel vier behaalde het nationaal kampioenschap en werd daarna afgevaardigd naar de Europese kampioenschappen in Oost-Berlijn. Helaas konden zij daar geen succes boeken.

Tenslotte dient vermeld, dat de na de wereldoorlog opgerichte Wageningse Hogeschool Vereniging werd opgeheven. De activiteiten ervan werden ondergebracht bij de door de gezamenlijke gezelligheidsverenigingen in het leven geroepen Stichting Wageningse Studenten Raad. Deze oprichting geeft blijk van het streven naar samenwerking en dient als zodanig te worden toegejuicht.

De samenwerking met de studentenpastores was als altijd uitstekend. Ds. J. v. D. GUGTE trad tot de groep toe; ik wens hem veel succes bij zijn arbeid.

Ik wil dan mijn rede besluiten met een woord van dank aan degenen, die mij in het afgelopen jaar terzijde stonden. Als secretaris van de Senaat trad op collega H. MULDER; van zijn scherpzinnig oordeel heb ik veel profijt getrokken. De secretaris van het komende jaar, collega KOOIS, trad op als derde man in de Senaatscommissie van Algemene Zaken. Wanneer ik uit jarenlange ervaring niet wist, dat met hem uitstekend kan worden samengewerkt, zou dit jaar daarvan het bewijs hebben geleverd. Het Hoofd van de Afd. Onderwijs, de heer BOSMAN, en de dekaan, drs. GORTER waren als steeds waarborg voor de goede gang van zaken; zij zijn voor de taak van de Rector van grote waarde.

Mij rest dan nog slechts de verwachting uit te spreken dat in het komende jaar, het derde jaar van mijn meerjarig rectoraat, de ontwikkeling van de Landbouwhogeschool zal voortgaan zoals dit in de laatste jaren het geval was. Zeer zeker zullen wij allen daaraan naar beste krachten een steentje bijdragen.

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE STUDIERESULTATEN DER

Tijdsduur na aanvang studie		Generatie 1950/1951 Aantal studenten: 161 ¹⁾ Totaal aantal geslaagden:						Generatie 1951/1952 Aantal studenten: 115 ¹⁾ Totaal aantal geslaagden:					
jr.	mnd.	Prop.		Kand.		Ing.		Prop.		Kand.		Ing.	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
	6	1	0,6										
	1	1	0,6										
1	—	2	1,2										
1	3	26	16,1					23	20,-				
1	6	42	26,1					35	30,4				
1	9	42	26,1					35	30,4				
2	—	54	33,5					43	37,4				
2	3	64	39,7	1	0,6			54	47,-				
2	6	70	43,5	1	0,6			58	50,4				
2	9	70	43,5	1	0,6			58	50,4				
3	—	71	44,1	1	0,6			63	54,8				
3	3	78	48,4	9	5,6			65	56,5	5	4,3		
3	6	79	49,1	11	6,8			66	57,4	10	8,7		
3	9	79	49,1	21	13,-			66	57,4	13	11,3		
4	—	79	49,1	27	16,8			68	59,1	18	15,7		
4	3	81	50,3	43	26,7	1	0,6	68	59,1	23	20,-		
4	6	83	51,6	47	29,2	1	0,6	68	59,1	29	25,2		
4	9			55	34,2	1	0,6	68	59,1	45	39,1		
5	—			60	37,3	2	1,2	68	59,1	50	43,5		
5	3			61	37,9	3	1,9	68	59,1	55	47,8	1	0,9
5	6			63	39,1	3	1,9	68	59,1	59	51,3	4	3,5
5	9			63	39,1	5	3,1	69	60,-	60	52,2	6	5,2
6	—			68	42,2	12	7,5			60	52,2	8	7,-
6	3			68	42,2	16	9,9			61	53,-	12	10,4
6	6			70	43,5	24	14,9			63	54,8	14	12,1
6	9			71	44,1	30	18,6			64	55,7	16	13,9
7	—			71	44,1	39	24,2			66	57,4	24	20,9
7	3			73	45,3	45	27,3					31	27,-
7	6			75	46,6	50	31,1					36	31,3
7	9			76	47,2	54	33,5					41	35,7
8	—			76	47,2	57	35,4					47	40,9
8	3			77	47,8	57	35,4					49	42,6
8	6					60	37,3					49	42,6
8	9					62	38,5					51	44,3
9	—					62	38,5					55	47,8
9	3					63	39,1					55	47,8
9	6					65	40,4					56	48,7
9	9					67	41,6					58	50,4
10	—					69	42,9					59	51,3
10	3					70	43,5						
10	6					72	44,7						
10	9					72	44,7						
11	—					73	45,3						
11	3												
11	6												
11	9												

¹⁾ Niet alle voor de eerste maal ingeschreven studenten van vermelde generatie zijn in beschouwing genomen. Van de totale getalsterkten dezer generaties (resp. 170, 118, 184 en 188) werden buiten beschouwing gelaten:

- diegenen, die wel voor volledig onderwijs waren ingeschreven, doch niet de bedoeling hadden zich voor een examen voor te bereiden;
- diegenen, die op grond van eerder genoten opleiding waren vrijgesteld van het propaedeutisch-, dan wel het propaedeutisch- en kandidaatsexamen;
- studenten van buitenlandse nationaliteit, met een buitenlandse voor-opleiding.

^{*)} Het laatstvermelde getal in elke kolom geeft de stand weer na de examenperiode in juni 1962.

BIJLAGE II

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE LEEFTIJD
EN DE VOOROPLEIDING VAN DE GENERATIES 1950/1951 EN 1956/1957 ¹⁾

De leeftijd op 1/9/'50 resp. 1/9/'56	Gen. 1950/'51	Gen. 1956/'57
16 jaar	5	3
17 jaar	13	22
18 jaar	36	52
19 jaar	32	25
20 jaar	20	17
21 jaar	21	15
22 jaar	11	21
23 jaar	13	6
24 jaar	9	1
25 jaar	2	3
ouder	1	1
	163	166
<i>De vooropleiding</i>		
Gymnasium α	5	6
Gymnasium β	25	45
Gymnasium $\alpha + \beta$	—	1
H.B.S.-B	125	87
H.L.S.	6	11
Buitenlands diploma	2	11 ²⁾
Bijzondere toestemming	—	5
	163	166

¹⁾ Buitenlanders inbegrepen, doch niet zij, die niet de bedoeling hadden zich voor een examen voor te bereiden of vrijstelling van het propaedeutisch examen dan wel van het propaedeutisch- en kandidaatsexamen genoten.

²⁾ Hierin zijn 9 Hongaren begrepen.

BIJLAGE III

ENIGE ZAKELIJKE GEGEVENS BETREFFENDE HET STUDIEJAAR
1961/1962

BENOEMINGEN:

- Benoemd tot lid van het Bestuur van de Landbouwhogeschool Prof. Ir. M. L. 't HART.
- „ „ hoogleraar in de houtmeetkunde, de bosbedrijfsleer en de houtteelt en bosbescherming in de tropen Ir. I. A. DE HULSTER.
- „ „ hoogleraar in de fysische en colloidchemie Dr. J. LIJKLEMA.
- „ „ buitengewoon hoogleraar in bijzondere delen van de plantenziektenkunde Dr. Ir. P. K. SCHENK.
- „ „ buitengewoon hoogleraar in de tropische veeteelt Prof. Dr. P. HOEKSTRA.
- „ „ bijzonder hoogleraar in de Christelijke Maatschappijleer Dr. Ir. G. HAMMING.
- „ „ lector in de leer van de teelt der akkerbouwgewassen Ir. L. J. P. KUPERS.

ONDERWIJSOPDRACHTEN:

Door de Minister van Landbouw en Visserij werden opdrachten verleend tot het geven van:

- onderwijs in het boekhouden aan Drs. J. A. KUPERUS.
- „ in micro-klimatologie en agrometeorologie aan Dr. Ir. L. WARTENA.
- „ in de bodemkartering ten behoeve van cultuurtechnische projecten aan Dr. Ir. K. VAN DER MEER.
- „ in de teelt van peulvruchten aan Ir. R. P. LAMMERS.

STUDENTEN:

Aantal voor de eerste maal ingeschrevenen	254
Totaal aantal ingeschrevenen	1279
waarvan voor enkele lessen	27
Aantal uitgereikte ingenieursdiploma's	88
waarvan „met lof”	7
Aantal promoties tot doctor in de landbouwkunde	21
waarvan „met lof”	4

BUITENLANDSE REIZEN

- Prof. Mr. Dr. A. H. BALLENDUX verbleef van 15 september 1961 tot 15 september 1962 in Tunis als adviseur voor agrarisch crediet van de Tunesische regering.
- Prof. Dr. Ir. J. T. P. BIJHOUWER gaf van maart tot juni 1962 in de Verenigde Staten van Amerika colleges als gasthoogleraar aan het Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Mass. U.S.A.
- Prof. Dr. D. J. DOGLAS hield te Parijs voordrachten voor het Institut du Pétrole en de Groupe Français des Argiles.
- Prof. Dr. Ir. J. C. DORST, Prof. Dr. R. PRAKKEN en Prof. Dr. Ir. J. SNEEP woonden het 3e Internationale Eucarpia-congres te Versailles in mei 1962 bij.
- Prof. Dr. Ir. C. H. EDELMAN nam deel aan de bijeenkomst van de Correlatiecommissie voor de bodemkaart van Europa te Gent in oktober 1961.
- Prof. Dr. Ir. J. D. FERWERDA bracht in december 1961 een bezoek aan de Kwame Nkrumah University of Science and Technology te Ghana, waar hij als External Assessor examens afnam. Hij woonde het 16e Internationale Tuinbouwkundige Congres te Brussel in september 1962 bij.
- Prof. Ir. M. L. 't HART maakte een reis naar Guatemala in oktober en november 1961 ter bestudering van een irrigatie project en de daarbij voorkomende problemen van graslandcultuur. Voorts woonde hij in november een conferentie te Clevedon (Engeland) en in juni 1962 de bijeenkomst van de Europese Organisatie voor Economische Samenwerking te Parijs bij.
- Prof. Dr. C. DEN HARTOG maakte als lid van de Applied Nutrition Branch van de F.A.O. in november en december 1961 een reis door Engeland, Spanje, Duits-

- land, Finland, België en Frankrijk om de regeringen van die landen voor te lichten over het universitaire onderwijs op voedingsgebied.
- Prof. Ir. F. HELLINGA maakte twee korte studiereizen naar Duitsland.
- Prof. Dr. Ir. G. HELLINGA en Prof. Dr. Ir. J. F. KOOLS bezochten het Congres van de International Union of Forest Research Organizations dat in september 1961 te Wenen werd gehouden.
- Prof. Dr. H. J. DEN HERTOEG bracht een bezoek aan verschillende universiteitslaboratoria in Noord- en Zuid-Amerika en nam deel aan het „Second International Symposium on the Chemistry of Natural Products” dat van 27 augustus tot 2 september 1962 in Praag werd gehouden.
- Prof. Dr. E. W. HOFSTEE nam deel aan het sociaal congres van de E.E.G., dat in oktober 1961 te Rome werd gehouden en aan het congres van de International Sociological Association te Washington in september 1962.
- Prof. Ir. S. IWEMA hield in Brussel een voordracht over de veevoeding.
- Prof. Ir. J. H. L. JOOSTEN hield een voordracht te Lyon voor de internationale vereniging van katholieke ingenieurs.
- Prof. Dr. H. KLOMP bezocht Noorwegen in september 1961 voor het doen van waarnemingen in verband met de vinkentrek.
- Prof. A. KRUIDHOF nam deel aan het Congres van de Fédération Internationale des Géomètres van 29 augustus tot 6 september 1962 te Wenen.
- Prof. Dr. N. H. KUPER maakte een reis naar Polen, waar hij deelnam aan de conferentie over differentiaal meetkunde te Krakau in oktober 1961. Voorts bezocht hij het Institut des Hautes Etudes Scientifiques te Parijs in mei en juni 1962, en nam hij deel aan het Internationale Congres voor wiskunde dat in augustus 1962 te Stockholm werd gehouden.
- Prof. Dr. Ir. H. A. LENGIER nam in oktober 1961 deel aan het *Jahrestreffen der Verfahrens-Ingenieure* en in april 1962 aan een vergadering van de werkgroep levensmiddelen technologie van de Europese federatie voor chemische techniek te Locarno. In mei 1962 nam hij deel aan een symposium van de wetenschappelijk-technische Commissie van de Internationale Fruchtsaft-Union te Bern.
- Prof. Dr. R. A. J. VAN LIER hield een voordracht aan de University of London.
- Prof. Ir. A. MOENS bezocht de Hochschultagung van de Universiteit van Bonn te Münster in oktober 1961. Hij nam deel aan een congres te Essen in november 1961 over landbouwwerktuigkunde. Voorts woonde hij in februari en juni te Parijs congressen bij over arbeidsnormen en arbeidstijden in de landbouw.
- Prof. Dr. Ir. E. G. MULDER reisde naar Zwitserland en Duitsland in december 1961 alwaar hij afvalwaterinstallaties te Zürich en te Göttingen bezichtigde. Voorts woonde hij in Montreal het 8e internationale congres voor microbiologie bij en bezocht hij enkele onderzoekingscentra in de Verenigde Staten van Amerika.
- Prof. Dr. H. MULDER woonde de jaarvergadering van de Internationale Zuivelbond te Wenen bij en mede die te Aarhus, welke werd gevolgd door een internationaal congres te Kopenhagen.
- Prof. Dr. A. J. P. OORT maakte een reis naar Portugal, Suriname en Trinidad om zich op de hoogte te stellen van fytopathologische problemen die zich aldaar voordoen.
- Prof. Mr. J. M. POLAK hield een voordracht voor het Instituto di diritto agrario internazionale e comparato te Florence.
- Prof. Ir. G. J. QUAST woonde in Brussel en Parijs besprekingen over technische bepalingen met betrekking tot het beproeven van tractoren bij. Voorts nam hij deel aan de Tagung der Landmaschinen-Konstrukteure te Braunschweig-Völkrode.
- Prof. Dr. Ir. J. F. VAN RIEMSDIJK woonde vergaderingen bij in Engeland, Zwitserland en Duitsland van de Economische Liga voor Europese Samenwerking en de Cercle International d'organisation scientifique.
- Prof. Dr. A. C. SCHUFFELEN maakte een studiereis naar Engeland ter bestudering van de samenwerking op het gebied van bestrijding van fallout. Ook bezocht hij het 7e Internationale Kalium-symposium te Athene.
- Prof. Dr. B. H. SLICHER VAN BATH bezocht de 2e internationale conferentie voor economische geschiedenis te Aix - en - Provence.
- Prof. Dr. TH. STEGENGA maakte een reis naar Egypte en de Soedan ter bestudering van de melkproductie in die landen. Bovendien maakte hij een korte studiereis naar België en Luxemburg.

- Prof. Dr. H. J. C. TENDELOO woonde een te Gent gehouden symposium over Isotopen en Stralingen in de Bodemkunde bij.
- Prof. Dr. H. J. VENEMA maakte een studiereis naar Frankrijk, waar hij het gebied van de Cevennes en de Causses bezocht. Voorts woonde hij te Brussel het 16e International Horticultural Congres bij.
- Prof. C. W. VISSER maakte een studiereis naar België.
- Prof. Dr. Ir. S. J. WELLENSIEK bezocht enkele tuinbouwkundige instituten in België en woonde het 16e Internationale tuinbouwcongres te Brussel bij.
- Prof. Dr. J. DE WILDE nam deel aan het "symposium on insect polymorphism" van de Royal Entomological Society te Londen in september 1961, alsmede aan het symposium „diapause in relation to pest control" in februari 1962 te Londen. Voorts bracht hij een bezoek aan de Universiteiten van Harvard en Cornell, voor het houden van voordrachten, en aan enkele entomologische instituten. Ook bezocht hij enkele instituten te Zürich en Bern en sprak hij op het symposium over „Physiologie en Oecologie van Treksprinkhanen in verband met phasevorming" te Parijs.
- Prof. Dr. H. C. D. DE WIT bezocht de Kew Gardens en het Brits Museum te Londen, en maakte een korte studiereis naar Spanje.
- Prof. Dr. W. R. VAN WIJK verbleef gedurende drie maanden als adviseur in Tunis om mede te werken aan het „Arid Zone Institute". Voorts hield hij een lezing aan de Universiteit van Cambridge. Hij nam deel aan het International Congress on Chemical Engineering Machinery and Automation, dat in Praag werd gehouden in september 1962.
- Ir. VAN ALBADA maakte een studiereis naar Australië, waar hij het Wereld Pluimveecongres te Sydney bijwoonde en enkele instituten op het gebied van de pluimveeteelt bezocht.
- Ir. G. G. BOLHUIS bracht in januari 1962 een bezoek aan de Universiteit van Göttingen, waar hij enkele colleges gaf en bezocht verder de Verkaufs Gemeinschaft Deutscher Kali Werke te Hannover. Hij nam voorts deel aan het congres van de „Internationaler Verein zur Erforschung der Qualität von Nahrungspflanzen" te Wiesbaden in april van dit jaar.
- Dr. Ir. G. BOLT nam deel aan de bijeenkomst voor „Soil Physics Terminology" van de Internationale Bodemkundige Vereniging te Kopenhagen. Hij maakte voorts een reis naar Engeland in opdracht van de commissie studie-hervorming.
- Dr. Ir. J. DOORENBOS woonde het 16e internationale tuinbouwcongres te Brussel bij.
- Dr. G. A. KOOY nam deel aan het Unesco-seminar over gezinssociologie te Opatija (Joegoslavië). Hij hield een voordracht op het congres voor „Rural Reconstruction" te Parijs en bezocht de bijeenkomst voor het plattelandsgezin te Bologna.
- Ir. D. A. KRAYENHOFF VAN DE LEUR bezocht enkele laboratoria in Engeland en in Duitsland.
- Ir. H. KUIPERS bracht studiebezoeken aan Grignon, Silsoe en Braunschweig-Völkenrode.
- H. VAN LEEUWEN bracht bezoeken aan de Universiteit van Berlijn en Ulm.
- Dr. Ir. M. OOSTENBRINK bezocht Venezuela, op uitnodiging van de Shell Foundation, met het doel onderwijs en onderzoek in de nematologie in dat land te stimuleren. Tevens bezocht hij op deze reis Curaçao, Trinidad en Suriname.
- Dr. Ir. R. D. POLITIEK woonde de studiedagen van de Europese Zoötechnische Vereniging te Wenen bij. Hij bezocht onderzoek- en fokcentra in Frankrijk en trad op als jurylid bij een keuring van vee op Maltha, waar hij tevens enige voorlichting op het gebied van de rundveefokkerij gaf. Tenslotte woonde hij de viering van het 75-jarig bestaan van het Syndicat d'Élevage te Verviers bij.
- Ir. J. G. VELDKAMP maakte een studiereis naar Zuid Duitsland, waarbij hij ook de D.L.G. tentoonstelling te Frankfurt am Main bezocht.
- Dr. H. VELDKAMP woonde het 8e internationale congres voor microbiologie in Montreal bij.

Vele wetenschappelijke medewerkers waren in de gelegenheid buitenlandse studiereizen te maken en congressen in het buitenland bij te wonen. Voor langer of korter tijd verblijven of verbleven de wetenschappelijke (hoofd)ambtenaren BECKING, CONSTANDSE, GRADER, DE LINT en VAN DER PLAS in Amerika en/of Canada, VAN DUSSELDORP, VAN ES, LEEUWENBERG en ROSANOW in Afrika, ZADOKS in Israël en Suriname, VAN AMMERS in Israël.